

Heerlen

Raadsinformatiebrief

Heerlen,
22 september 2026

Documentnummer
1046262

Onderwerp

Raadsinformatiebrief besluit meerkosten Basishulp Jeugd 2026

Inleiding/aanleiding

Sinds 2019 werken de gemeenten Heerlen, Landgraaf en Voerendaal (HLV-gemeenten) samen met coöperatie JENS voor de uitvoering van de Basishulp Jeugd. De huidige overeenkomst loopt van 2023 tot en met 2027 en kent een lumpsumfinanciering. In onze raadsinformatiebrief van 21 april 2026 hebben wij u geïnformeerd over de meerkostenopgave van JENS over 2026 van circa 5,8 miljoen euro voor de drie gemeenten samen. Wij hebben u toen gemeld dat de onderbouwing op dat moment onvoldoende was voor een zorgvuldige bestuurlijke afweging, dat wij JENS om concrete aanvullingen hadden gevraagd en dat wij u opnieuw zouden informeren zodra nadere inzichten beschikbaar zouden zijn. JENS heeft de gevraagde onderbouwing geleverd en deze is getoetst. De colleges van Heerlen, Landgraaf en Voerendaal hebben op 8 september 2026 gelijkluidend besloten over de afwikkeling van de meerkosten 2026. Met deze brief informeren wij u over dat besluit en over de wijze waarop wij de meerkosten na afloop van het jaar afrekenen.

Waar de meerkosten 2026 vandaan komen

De opdracht van JENS voor de uitvoering van de Basishulp Jeugd wordt bekostigd met een lumpsum. Binnen dat bedrag is JENS verantwoordelijk voor de verdeling van de middelen over de onderdelen van de opdracht en voor het bijstellen daarvan als de omstandigheden veranderen. Bepalend is daarom het resultaat op de opdracht als geheel, en niet een overschrijding op een afzonderlijk onderdeel.

De overschrijding van de lumpsum komt vrijwel volledig voort uit de uitbestede zorg, en daarbinnen uit onderwijs-zorgtrajecten. Deze ontwikkeling is inhoudelijk verbonden met onderwijsdruk, schooluitval, overbrugging naar passend onderwijs en zorg in plaats van onderwijs. DUO-verzuimgegevens voor HLV laten zien dat het langdurig relatief verzuim sinds 2023 stijgt, terwijl het aantal leer- en kwalificatieplichtige leerlingen licht daalt. Dat versterkt de redenering dat onderwijs-zorg mede voortkomt uit systeemdruk in het onderwijs. Met systeemdruk bedoelen wij dat steeds meer jeugdigen langdurig verzuimen of uitvallen op school, terwijl het aanbod aan passende onderwijsplekken achterblijft. Daarnaast willen we jongeren zo vroeg mogelijk ondersteunen als er problemen (voorliggend veld), om te voorkomen dat problemen groter worden en zware jeugdzorg in de toekomst nodig is. De zorg die deze jeugdigen dan nodig hebben komt voor rekening van de Basishulp Jeugd en niet van het onderwijs, omdat dit onderdeel is van de gewenste transformatie in de Jeugdzorg en daarmee onderdeel van de overeenkomst met JENS.

Ruim 60 procent van deze onderwijs-zorgkosten betrof in april 2026 zorg die in de plaats komt van onderwijs, omdat een passende onderwijsplek niet of onvoldoende beschikbaar is. Daartegenover staat de inzet van JENS in het voorliggend veld en op scholen, gericht op het voorkomen van instroom in de jeugdhulp en van doorstroom naar zwaardere, specialistische jeugdhulp. Sturing op deze ontwikkeling vraagt niet alleen inzet van JENS, maar ook afspraken met onderwijs en samenwerkingsverbanden over de beschikbaarheid van passende onderwijsplekken.

Dit is niet het eerste jaar waarin de lumpsum wordt overschreden. Ook over eerdere jaren zijn bedragen boven de lumpsum vergoed en uw raad is daarover binnen de reguliere planning- en controlcyclus en via raadsinformatiebrieven geïnformeerd. Het verschil met die jaren is dat wij het risicoventiel nu toepassen. Zoals wij u in onze brief van 21 april 2026 hebben gemeld, hebben de colleges in januari 2026 besloten dat ventiel voor 2024 en 2025 niet toe te passen, en geldt het vanaf 2026 weer onverkort. Dat gebeurt nu ook.

Waarom dit besluit nu kan worden genomen

In onze brief van 21 april 2026 hebben wij vier aanvullingen van JENS gevraagd: een integraal beeld van de opbouw van de meerkosten en de onderliggende kostendrijvers, inzicht in de relatie tussen de ontwikkeling van het aantal cliënten en de kosten, de financiële effecten van de ingezette beheersmaatregelen, en een uitwerking van scenario's met financiële bandbreedtes.

JENS heeft de onderbouwing op 25 juni 2026 opgeleverd. Wij hebben deze op 7 juli 2026 per onderdeel met JENS doorgenomen en op 10 juli 2026 een aanvulling ontvangen. De rekenkundige opbouw van de opgave is navolgbaar en sluit aan op de aangeleverde cijfers.

Het besluit

Wij hebben besloten in te stemmen met een bijdrage in de meerkosten Basishulp Jeugd 2026 van ten hoogste afgerond 3,2 miljoen euro. Dat is het aandeel van Heerlen in een maximum voor de drie gemeenten samen van 4,6 miljoen euro.

Dat maximum voor de drie gemeenten samen is als volgt opgebouwd:

1. de door JENS geraamde meerkosten over 2026 bedragen € 5,8 miljoen;
2. daarvan blijft € 1,2 miljoen euro op grond van het risicoventiel voor rekening en risico van JENS;
3. de maximale bijdrage van de drie gemeenten komt daarmee uit op € 4,6 miljoen.

Dat bedrag wordt over de drie gemeenten verdeeld volgens de gehanteerde verdeelsleutel: Heerlen 69 procent, Landgraaf 26 procent en Voerendaal 5 procent. Het besluit ziet op het gehele jaar 2026, met inbegrip van het eerste halfjaar. In onze brief van 21 april 2026 hebben wij u gemeld dat de drie colleges verschillend hadden besloten over een tijdelijke financiële overbrugging voor dat eerste halfjaar. Een afzonderlijk besluit daarover is met dit besluit niet meer aan de orde. De drie gemeenten trekken in de afwikkeling gezamenlijk op.

De afwikkeling wordt na afloop van het jaar vastgelegd in een addendum op de overeenkomst.

Van prognose naar definitieve afrekening

De afwikkeling van de meerkosten zoals hierboven beschreven is gebaseerd op een prognose. De opgave van 5,8 miljoen euro is een verwachting voor het hele jaar en berust deels op aannames. Zodra de jaarrekening 2026 van JENS bekend is, wordt de werkelijke overschrijding met dezelfde systematiek afgerekend, binnen het maximum waartoe wij nu hebben besloten.

Na afloop van 2026 onderbouwt JENS de meerkosten opnieuw integraal, op basis van de kosten die feitelijk zijn gemaakt. JENS laat daarbij met de door de accountant gecontroleerde jaarrekening zien welk resultaat op de opdracht is behaald. Wij rekenen af op die werkelijke kosten. Vallen de kosten lager uit, dan rekenen wij een lager bedrag af. Vallen zij hoger uit, dan blijft het maximum staan en dient JENS waar mogelijk beheersmaatregelen te nemen

De definitieve financiële vaststelling vindt plaats bij de vaststelling van de jaarrekening 2026 door uw raad. Het oordeel over het uiteindelijke bedrag ligt daarmee bij uw raad, op basis van gerealiseerde cijfers.

Financiële gevolgen voor Heerlen

Het maximale bedrag past binnen de begroting 2026 voor de Basishulp Jeugd, zoals uw raad die heeft vastgesteld. Een aanvullend beroep op de algemene middelen is niet aan de orde en een melding in de novembernota is niet nodig.

Eventuele vervolgstappen

Wij informeren u in het najaar in een volgende raadsinformatiebrief over twee onderwerpen die nu nog in behandeling zijn: de eerste halfjaarrapportage 2026 van JENS en de resultaten van fase 2 van het traject sturen op werkelijke kosten. Wij hebben ervoor gekozen nu niet op die stukken te wachten, zodat u het besluit over de meerkosten 2026 op korte termijn kent.

Uitgangspunt blijft dat de continuïteit en de toegankelijkheid van de jeugdhulp voor onze inwoners geborgd zijn.

Wij informeren uw raad opnieuw wanneer de ontwikkelingen daartoe aanleiding geven.

Hoogachtend,
burgemeester en wethouders van Heerlen,

de burgemeester,

de wnd. secretaris,

drs. R. Weaver

J.C.N. Eijkenboom